

HABER / NEWS

10. ULUSLARARASI BALKAN TARİHİ KONGRESİ / 10TH INTERNATIONAL BALKAN HISTORY CONGRESS

Davut YİĞİTPAŞA*

Samsun Mübadele ve Balkan Türk Kültürü Araştırmaları Derneği, İlkadım Belediyesi, Balkan Türk Dernekleri Konfederasyonu, TİKA, IRCICA ve KATAP'ın birlikte düzenledikleri "Balkan Tarihi" konulu uluslararası kongre 03-04 Aralık 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Samsun Serra Otel'de gerçekleştirilen etkinlik iki gün sürdü. 45 bilim insanının bildiri sunduğu kongreye 6 yabancı bilim insanı katıldı. Kongrede Tarih, Sosyoloji, Psikoloji, Edebiyat, Halk Bilimi, Sanat Tarihi, Arkeoloji konusunda 9; ayrıca açılış, özel, değerlendirme ve kapanış olmak üzere toplam 11 oturum düzenlendi. Yabancı katılımcıların İngilizce olarak yaptıkları sunumlar simultane olarak Türkçe'ye çevrildi.

Kongrede Dr. Mehmet Akif Erbaş tarafından hazırlanan "**Ben Mostar'ın Eski Köprüsü Belgeseli**" ve açılış konuşmalarından sonra başkanlığını Akın Üner'in yaptığı Özel Oturum'a Işık Sadık Ahmet/Dep-Yunanistan Millet Vekili, Lütfü Mestan /Dost-Bulgaristan Millet Vekili ve Mahir Yağcılar / Kosova Kamu Düzeni Bakanı konuk oldu. Samsun'dan

* Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kurupelit Kampüsü 55139-SAMSUN. E-mail: davut.yigitpasa@omu.edu.tr

MHP il başkanından başka herhangi bir siyasi lider ya da belediye başkanlarının katılmaması dikkat çekti. Oturumda Balkanlar'da son yıllarda gelişen siyasi ve kültürel olaylar ile sorunlar konuşuldu.

Kongrenin; Balkanlar'dan mübadele yoluyla Samsun'a çok sayıda mübadilin geldiği şehirde düzenlenmesi kongreyi daha da anlamlı kılmıştır. Bu kongrenin düzenlenmesiyle Balkan araştırmalarına yer vermek, Balkanlar'daki siyasi, toplumsal ve kültürel sorunlarına değinmek ve bu konularda çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır. Kongreye yurt içinden ve yurt dışından çok değerli ve alanlarında önemli bilim insanları katılmış ve bildiri sunmuşlardır. Bu bildiriler, ileride uygulanabilecek devlet ya da hükümet politikaları için birer referans kaynak olabilecek niteliktedir. Ayrıca bildiriler en kısa sürede kitap olarak da basılarak uzmanların istifadesine sunulacaktır.

Kongrenin ilk gününde Moderatörlüğünü Doç. Dr. Nuray Ertürk Keskin'in yaptığı birinci oturumda "Mübadele ve Balkanlar" başlığı altında 5 tebliğ sunulmuştur. Moderatörlüğünü Prof. Dr. Mahmut Aydın'ın yaptığı ikinci oturumda "Balkanlarda Türk Halkbilimi" başlığı altında 6 bildiri sunulmuştur. Moderatörlüğünü Prof. Dr. Şaban Sarıkaya'nın yaptığı üçüncü oturumda "Balkanlarda Tarih" başlığı altında 5 tebliğ sunulmuştur. Moderatörlüğünü Prof. Dr. Kemalettin Şahin'in yaptığı dördüncü ve son oturumda "Balkanlarda Arkeoloji" başlığı altında 5 bildiri sunulmuştur. Bunlar;

Prof. Dr. Halime Hüryılmaz (Hacettepe Üniversitesi)'in sunduğu "**Sap Delikli Taş Baltalar Özelinde Gökçeada-Yenibademli Höyük Ve Balkan Yarımadası Arasında İlişkiler**" başlıklı bildirisinde Gökçeada-Yenibademli Höyük'te açığa çıkartılan Erken Bronz Çağı'na ait sap delikli taş baltalar incelenmiş ve tipolojik yönden Balkan Yarımadası örnekleriyle karşılaştırılmıştır. Yenibademli Höyük'te farklı yapı katlarında ele geçirilen, arkeoloji literatüründe "Savaş Baltaları" olarak da anılan ve yerel üretim olarak değerlendirilen sap delikli baltaların, biçim yönünden Bulgaristan'da, Türkiye'de, Ege Denizi adalarında ve Yunanistan'ın anakarasında ele geçirilen baltalarla benzerlik gösterdiği vurgulanmıştır. Bugüne kadar Yenibademli'de saptanan 23 adet sap delikli taş baltadan 2 tanesi bezemeli olup, Balkan örneklerini çağrıştırmaktadır. Bulgaristan'da Erken Bronz Çağı'nda yaygın görünen bu tip baltaların, Yenibademli Höyük'te de bulunmuş olması, uzun yıllar sessizliğe gömülen Gökçeada'nın, M.Ö. 3. bin yılının ilk yarısında denizaşırı ilişkilere açık olduğu yönünde değerlendirilmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Davut Yiğitpaşa (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)'nin sunduğu "**Erken Tunç Çağı Anadolu'sunda Balkan Etkileri**" başlığı altında sunulmuştur. Anadolu, jeopolitik konumundan dolayı tarih öncesi ve tarihi çağlar boyunca kendi yerel uygarlıkları, çevre kültürleri ve özellikle Avrupa ile Asya arasındaki kültürel akışın en önemli coğrafyalarından birisi olduğu ve bu kültürel ilişki Erken Tunç Çağı (MÖ. 3000-2000/1900) döneminde Balkan kültürünün etkileri açıkça ortaya koymuştur. Balkanlar'ın, Anadolu ile kültürel ve siyasi ilişkileri oldukça derindir. Bundan dolayı *tarih kazanı* olarak adlandırılan Balkanlar'ın, başta Batı Anadolu Erken Tunç Çağı yerleşimlerinde Çanakkale-Troia II, Kırklareli-Kanlıgeçit, Eskişehir-Küllüoba olmak üzere; Samsun-İkiztepe, Antalya-Karataş/Semayük, Yozgat-Alişar yerleşimlerinde de etkilerini seramik, mimari (megaron yapılar önde gelir) ve benzeri alanlarda görmek mümkündür. Balkan etkilerinin en başta ticaret ile Batı Anadolu Troas bölgesiyle iç kesimlere yayıldığı öngörülmüştür. Ayrıca Balkan etkilerinin daha geç dönemlerde (Troia VIIa) özellikle el yapımı seramiklerle ortaya konduğu aşikârdır. Bu kültür Batı Anadolu kıyılarında Troia, Maydos Kilisetepe, Bademgediği Tepe, Panaztepe, Liman Tepe ve Hydas yerleşmelerinde mevcuttur. Diğer taraftan Balkan

kültürlerinin ayrılmaz bir parçası olan Trakya’da, özellikle Menekşe Çatağı ve Kanlıgeçit kazılarında yoğun Anadolu etkilerinin iyiden iyiye hissedildiği ve Büyük Kervan Yolu boyunca ticari ilişkilerin Balkanlar’ın içlerine yayıldığı saptanmıştır.

Bir diğer bildiriye Yrd. Doç. Dr. Akın Temür (Ondokuz Mayıs Üniversitesi) “**Girit Minos Mitolojisinde Görülen Doğu Etkileri Ve Yunan Mitolojisine Yansımaları**” sunmuştur. Girit adasında gelişen ve Minos Uygarlığı olarak adlandırılan uygarlığın sanatı üzerindeki; Anadolu, Mezopotamya ve Mısır etkilerini ve bu etkilerin Balkan Arkeolojisinde önemli bir yere sahip olan Yunan sanatına olan yansımalarını ortaya koymuştur. Minos Uygarlığı M.Ö. 3. binin başlarında veya bazı araştırmacılara göre ortalarında başlayıp doruk noktasına ulaştığı dönem ise Saraylar Dönemi olarak adlandırılan M.Ö. 1600 yıllarıdır. İngiliz araştırmacılar Minos uygarlığının kökenini Mısır’a bağlarken, Alman araştırmacılar Anadolu’ya, bazı araştırmacılar da Suriye’ye bağlamaktadır. Bu görüşler içerisinde ağırlıkta olan görüş bu uygarlığın M.Ö. 3. bin yılın ortalarında Anadolu’dan gelen halk grupları tarafından kurulmuş olduğu ve buradan Yunanistan anakarasına geçtikleridir. Buna sebep olarak kullanılan dilin Yunanca’dan çok, güneybatı Anadolu’da konuşulan Luvice’ye olan benzerliği ve Anadolu’da bulunan eserlerle olan tipolojik yakınlığıdır. Bununla birlikte eserler üzerinde karşılaşılan Mısır ve Mezopotamya etkileri Minos uygarlığının deniz ticareti yoluyla diğer uygarlıklarla çok yakın ilişkiler içinde olduğunun delilleridir. Ayrıca Yunan öncesi halkların Yunanlılar gelmeden çok önce Yunanistan anakarasında bulunmaları ve bunların Minos uygarlığı ile olan ilişkileri bu uygarlığın kültürler arası bir geçiş köprüsü olma vasfıyla ne denli önemli bir yere sahip olduğu vurgusu yapılmıştır.

Master öğrencisi Sercan Kaan Alkan (Hacettepe Üniversitesi)’ün sunduğu “**Erken Bronz Çağı’nda Balkan Yarımadası’nda Ve Kuzey Doğu Ege Adaları’nda Pişmiş Toprak Kaşıkların Tipolojik Karakterleri**” adlı sunumunda Balkan Yarımadası ve Kuzey Doğu Ege Adaları’nda yaşayan toplumların, Erken Bronz Çağı’nda (M.Ö. 3. bin yılında) teknolojik bilgileri paylaştıklarına dayanak teşkil eden pişmiş toprak kaşıklar ele alınmıştır. Bulgaristan’da Ezero yerleşim yerinde açığa çıkartılan 16 tüm örnek ve parçalar halindeki kaşıklar, 9 farklı tipi yansıtmaktadır. Gökçeada-Yenibademli Höyük’te sınırlı sayıda kalan 5 adet kaşık, birbirinden farklı 4 tipin temsilcileridir. Midilli adasında Thermi yerleşiminde saptanan 30 adet kaşık ise 10 farklı tipte çeşitlilik göstermektedir. 3 yerleşim biriminde yerel olarak üretilen ve medeniyetin göstergesi sayılan kaşıkların karakteristik özellikleri Balkan Yarımadası ve Kuzey Doğu Ege’nin ada yerleşimleri arasında fikir sirkülasyonuna dayalı teknolojik bilgilerin paylaşıldığını göstermektedir.

Master öğrencisi Coşkun Fırat Ayvazoğlu (Hacettepe Üniversitesi)’nin sunduğu “**Gökçeada-Yenibademli Höyük Kap Repetuarında Balkan Yarımadası’nın Etkileri**” başlıklı bildirisinde Gökçeada-Yenibademli Höyük’te üretime yönelik keramik, kemik ve taş endüstrisi şeklinde tanımlanan 3 endüstri dalı saptandığı ve bu dalların arasında keramik endüstrisinin lider durumda olduğu belirtilmiştir. Çömlekçi çarkının henüz hizmete alınmadığı bir dönemde, yaklaşık M.Ö. 3000-2600 yılları arasında yerleşimde üretilen çeşitli kaplara ait biçimler, büyük ölçekte Denizsel Troia I dönemi kaplarının biçimlerini ve bezeme kompozisyonları yansıtmaktadır. Yerel yapımlar arasında küçük ölçekte kalan mahmuzlu kulp parçaları, Balkan Yarımadası ve Türkiye Trakyası’nda açığa çıkartılan örneklerle benzerlik sağlamaktadır. Balkan bölgesinde karakteristik olan bu tür örneklerin ana kara dışında, Kuzey Ege’nin ada yerleşmelerine de yansydıklarını ve Erken Bronz Çağı’nda da kullanımda kaldıklarını göstermeleri bağlamında, Kuzey Ege ve Balkan Yarımadası arasında kültürel etkileşime işaret eden delillerden olduğu tartışılmıştır.

Kongrenin ikinci gününde (4 Aralık) Dr. Mehmet Akif Erbaş'ın hazırlayıp sunduğu **“Bosna’da Bir Horasan Ereni Akhisarlı Ayvaz Dede Belgeseli”**nden sonra geçilen moderatörlüğünü Doç. Dr. Kemal Özkurt’un yaptığı ilk oturumda “Balkanlarda Felsefe” başlığı altında 4 tebliğ sunulmuştur. Moderatörlüğünü Doç. Dr. Mustafa Said Kurşunoğlu’nun yaptığı ikinci oturumda “Balkanlarda Sanat Tarihi” başlığı altında 4 tebliğ sunulmuştur. Moderatörlüğünü Doç. Dr. Bekir Şişman’ın yaptığı üçüncü oturumda “Balkanlarda Türk Edebiyatı” başlığı altında 6 tebliğ sunulmuştur. Moderatörlüğünü Prof. Dr. Redzep Skrijelj’in yaptığı dördüncü oturumda “Balkanlarda Tarih” başlığı altında 5 tebliğ sunulmuştur. Moderatörlüğünü Doç. Dr. Murat Kurt’un yaptığı beşinci oturumda “Balkanlarda Sosyoloji ve Psikoloji” başlığı altında 3 tebliğ sunulmuştur. Kongrenin sonuncu oturumu olan Değerlendirme Oturumunun oturum başkanlığını Prof. Dr. Mehmet Yavuz Erler yapmıştır. Musa Orhan – YERTAD, Mehmet Köseoğlu - SAMSUN MÜBADELE DERNEĞİ ve Şeref Aydın – KATAP kongre ile ilgili genel değerlendirme yapmışlardır.